

A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBÖL Pénteken 25 Májusban 1792.

Belső Tudósítások.

Az első és hideg szél-vezes, sőt hóharmatos
 Aprilis után egy kellemetes Májussal hizelke-
 dik vala Béts magának; de meg-tsalattaték; mert
 még az idén kevés kellemetes Tavasz napokat
 szemléltünk — máig-is első és hideg szeles idők
 járnak. — Ezt a' hirt a' Budáról jött Levelek'
 szájából éppen így veszszük: sőt többet irnak fok
 helyekről; mert Pesth V-megyének a' Jászok felől
 való széleiben fok helyt, ezen hónapnak elején,
 oly nagy jég-eső hullott, hogy 3 napokig-is a'
 mezőkön olvadatlan maradt. A' Karpatus he-
 gyeiről pedig az a' hir származott, hogy az egy
 néhány napokig tartott Májális havazás fejez inget
 adott volna ezen hegyekre; a' honnan éppen nem

tsuda, ha nem a' leg-kellemetesebb tavaszi nepjaink vagynak.

Tegnap nyittatának-meg *Bétsben* a' játék-néző Házak, tegnap szollalának-meg a' halotti gyászos szomorúsággal meg-némúlt Muzsikák; mellyből azt vélhetjük, hogy a' Budai Koronázás alatt ezek annál inkább nem fognak némáknak maradni.

A' mostan el-kezdődött Frantzia háboru alkalmatozásával, egy ezen hónapnak 16 dikán költ, és az Országok *Dicasteriumaival* közlött Udvar. Rendelése szerint azt méltoztatik ő Felsége kegyelmesen parantsolni, hogy azok a' közönséges Könyörgések, mellyek hajdon a' háborunak idején szokásban valának, a' mi fegyvercselekedetek meg-szenteltetéséért meg-int el-kezdődjenek, és az e' végre szolgálattartandó Szent Misékért való *Collecták* nem különben.

A' *Farmzer* Házár Serge a' múlt Szeredán reggel itt megye berezstül Frantzia Ország felé.

BCW *Pajien* fekvő *Gyulay* Magyar Serge, mellynek a' háborura menni már parantsolatja vagon, igen szerentsésen járt a' napokban. Ezen Seregnék minden Tisztjei lovat kaptanak a' Mező-Hegyesi K. Ménesből olly fel-tétel alatt, hogy az egész Háboruban szolgáljanak velek, ha pedig valamellyik meg-talál döglenni, azért 31 r. forintot fizessen azon Tiszt. Ezen hónapnak 17-dikén 90 lovak tzedula vonással osztattattak-fel ezen Seregnék Tisztjei között. — Ezen hónapnak 18-dikán a' fő Hertzeg *Ferdinánd* Vasas Serge Budára, a' Koronázás pompájára meg-érkezett. — A' F. Palatinus *Bundériuma*, az az a' Pest V-megyei Nemesség, a' Palatinus mellett, a' Koronázás alkalmatozásával teendő Gálára és szolgálatra magát ujra fel-formaruházta és készítette.

Ő Felsége, Istennek hálá, valamint az egész F. Kir. Udvar, ezen sok véletlen szomorúságok között-is igen friss egészségben vagon — és a' maga né-pének

pének b'ldogittásáért éjjet napot edgyé téfzen, oly nagy Atyai indulattal kíván szorgalmatoskodni ezeknek hafznokért.

A' *Kolosvári* Tudositások szerint, itt olly nagyon hozzá kezdettenek az építéshez, hogy ha egy Kőmivesnek 12 keze vólna-is, mint a' *Klimius* fa emberének, mindeniknek hafznát vehetné; de nem tsak az, hogy a' Mestér-ember szük, hanem e' mellett a' kik vagynak-is, a' lakasoknak gyengébb oldalakat, és az építésben való tudatlanságokat jól tudván, olly drágán épittenek; hogy itt a' hol a' *Matériale* fél ollyan drága lints; drágábbba kerül az épület mint Bétsben.

A' *Budai* Ország Gyűlésének nagy *Deputátziója* ma, vagy holnap váratik *Bétsbe*, melly a' Fels. Királyt, Királynét, és az egész F. Kir. Udvart Koronázásra fogja meg-hívni.

Nagy-Tapoltsánról (*Nyitra Vármegyéből*); Májusnak 8-dikán. — „Ma, dél előtti 10 óra tájban olly szörnyű nagy tűz támadt ezen Mező Városban, hogy 174 házak és tsűrök lettek lángok' prédájává. Egy deli természetű zsemlye-sütő, egész familiájával együtt a' házába égett. Sok marhák, és a' *Nassau* Vasas Regimentjebéliek' lovai-is oda égtek. Nagy kárt vallottak Gr. *Traun* Urak-is, a' kik itten földes Urak. „

Minden órán nevezetes híreket fogunk hallani Belgiumból; mivel Hertz. *Albert* és Feldm. *Bender* meg-erősített Sereggel kívánnak *Lafayettének* egy *visitet* adni.

A' Frantziák a' Sárdinai Udvar ellen-is hadat izentenek:

A' Spanyolok ez előtt a elztendőkkel valami ahhoz értő hajós embereket küldötte nek volt Napnyugoti Amerika Északi részeire, az itt lévő még eddig nagyobbára ismeretlen vidékeknek jobban lehető megismerése végett. Ezek a' hajósok a' magok útjokat igen szerentsésen meg-tévén, már most *Cadixban* ismét 8 hajóknak ki-készíttését parantsolta a' Spanyol Király, mellyek a' roppant Spanyol tengeri birodalmaknak külön-külön határ szélei felé indolván, a' Föld le-írásához és a' Természeti dolgokhoz jól értő embereket fognak ezen helyekre vinni, kik minden helyeket, és ezeknek Természeti, és Politikai körül-állásaikat le-fogják írni.

Rómából ezt írják, hogy az I-ső Frantzia Nemzeti-gyűlésnek ideje alatt ezen Gyűlésben a' Szent Széknek leg-hivebb barátja akkori *Abbás*, most pedig már *Niccái* Ersekké lett Monsignor *Maury*, Májusnak 4 dikén a' szokás szerint a' maga hitének vallását le-tévé, és az után jövendő-béli hivatalához tartozó hívségét hitével meg-petsételé. — — Még ekkor tehát nem indult volt-el Rómából *Frankfurt* felé a' Római Király választatására, mint Pápa Nunciusa.

Lengyel Ország. A' Pápa ő Szentsége engedelméből, a' Lengyel Királynak eddig Május 8-dikán esni szokott neve napja, az idén 3-dikra tétetőd-vén vilázzá, u. m. az ujj *Constitutionnak* innepe napjára, ezen két innepek együtt a' leg-nagyobb pompával és örömmel szenteitetének-meg.

Hogy a' Lengyelék ellen az *Orosz* Tsáfszárné 3 Vezéreket rendelt volna, kik 150-ezer emberekkel három felől ütnének Lengyel Országgra, ezt az igaz hogy írják: de nintsen jobb dolog, mint az, hogy nem mind igaz a' mit megszűnően írják. — — Vagynek olyan emberek, kik azt tartják, hogy az *Orosz* Tsáfszárné azt, a' mit a' Frantziák dolgában eddig tselekedett, tsak azért tselekedte volna, hogy Pruszázia és Austria a' Frantziákkal hadba elegyed-vén, az alatt az *Orosz* Tsáfszárné a' maga Lengyel szomszédival közelebbről traktálhafson a' szerint,

a' mint a' környülállások fogják kívánni, szép szóval, vagy fegyverrel. A' dolog bizontalan: de nem olyan hogy igaz ne lehetne. Hanem azt bajos el hinni, hogy az Orosz Tsászárné az ujj Lengyel *Constitutiót* egészen el akarná rontani, hanem ha talám arra tzeleozna, hogy az Europai mostani ujjítások közzül semmi-is meg ne maradhaszon.

Akár mi-némü szándéka legyen pedig az Orosz Urvarnak a' Lengyel *Constitutio* iránt, nintsen bizonyosabb mind az, hogy a' Lengyelek többnyire a' magok ujj *Constitutioja* mellett, a' Királlyal edgyütt a' bámulásig buzognak, melly e' következendő ujjabb tudósításokból világos: — *Varsoból* Máj. 11-dikén ezeket írják. Itt az Oroszok bé-ütésitől még máig-is nagy a' félelem, és az ellenek való állhatásra nagyok a' készületek. Az Ország Gyülése-is nagyobbára azon való tanátskozással foglalatoskodik, mi módon oltalmazhasza az Országot leg-jobb módon. A' Király tanátsa sokakkal edgyütt ez, hogy egy különös hadi *Commissio* állittassék-fel, melly a' háboruhoz tartozó minden dolgokat jó rendel folytassa, és hogy a' Sergek 100 ezerre pótolttassanak-ki.

Az Ország Követei közzül — (Lengyel Országban az Ország Gyülésén jelen lévő Deputátusokat, Ország Követeinek nevezik) — edgyik Máj. 1-ső napján fel-álván hoszfas erősségekkal akarta a' régi és ujj *Historiákból* meg-mutatni, melly veszedelmére legyen az az Orzágnak, ha egy ilyen különös hadi *Commissio* fel-állittatván, ennek a' Király fejévé tétetnék; mivel ez által a' hadi erő könnyen az Orzágnak és a' hazafiak szabadságának el-nyomattatására fordíthatuék. Végre azt javasolta ez a' nagy Lengyel Orátor, hogy az ő elejeket kellene követnie, kik a' magok szabadságukat Királlyaikhoz való szüntelenül tartott gyanuskodások által oltalmazták. (Jeles maxima a' mai világban! — hogy a' Nemzet ne bizzék a' maga Királlyába. Hát ez hogy bizhatik az után a' Nemzetbe?)

Potoeki a' Lublini Követ-is meg-lehetősen felelt ezen ellenvetésekre: — „Hogy lehet — ugy mond — a' rosznak a' maga kút-sejében, az az, a' mi mái veszedelmünknek a' régi időkben keresni orvaslását. A' mit akkor szabadságnak nevezünk, a' rekesztett bennünket leg-nagyobb rab-szolgaság alá. Most egy majd más Hatalmanságnak estünk alá. Hol egy, hol más részeit vesztettük-el Országunknak, 's egy egy külső Ministernek tótorsága és parantsolatja alá kénytelenítettünk magunkat alá adni. Még el sem mentenek az Orzágnak minden részeiből az ujj *Constitutionnak* meg-hálálásáért a' Királyhoz hé-jött Deputátusok, 's még-is vagynak már közöttünk olyanak, kik a' régi Rendtartásoknak visszahozása felől beszélleni mérészelnek. „ — De felelt utollyára maga a' Király is: kinek szavait — ha szintén a' dolog minket Magyarokat nem illet is — csak azért is jó szívvvel olvashatjuk, hogy egy jó Királynak tulajdonságait, és azt is meg-mérjük belőllök, hogy egy Király, a' ki atya a' maga népének, mi módon tudja annak jóvát, minden előre való készület nélkül, csak ugy, a' mint a' szavak az ő szivéről szájára jönnek, oltalmazni.

„En — ugy mond a' Király — fel-tettem volt magamban, hogy a' mái ülésben ne beszéljek; mert egészen végig akartam halgatni, kik hogy itéljenek a' meg-erősítés végett kérdésbe jött Hadi Commissió iránt? — a' mellynek jóvasslását annyival kevesebbé lehet nékem tulajdonítani, hogy azt az előtt, még ezen Gyűlésbe bé nem jöttem, nem is olvastam volt. De azon beszédek, mellyek engemet nem ugy mint Királyt, hanem mint egy hazája boldogságának kívánásán kívül semmi egyéb indulatot nem ismerő Polgárt illettek-meg 's a' t. — nem engedik hogy tovább halgassak. „

„Engemet, a' ki szabad Országban születtem, semmi bámulásra nem indit az, hogy a' drága szabadságot minden némű meg-sértetődésektől olyan gondosan félteni látom. Természete ennek magá-

magának a' gyanulság. Ezért, a' gyanuskodást és félelmet el-áruló beszédek és gondolatok, engemet meg nem hántanak. Kötelessége az a' Nemzet Repräsentánsainak, hogy szentül vigyázzanak arra, a' mi réájok bízott. De ez a' sz. kötelesség, a' szabadságnak oltalmazása, nállam sem idegen. Az egész *Haza meg-bántása bűnének* tartanám azt, hogy egy Istentelen kéz, ezen szent, és az egész Nemzetnek öröme és helybe-hagyása által bé vétetett Constitutiót illelse. Én — egy 60 esztendőös Király, kinek semmi örököse nintsen, kinek legkisebb önnön haszon-kereső tzeilya nem lehet — én egy ilyen Király vagyok az, ki ezen szempilántsban néktek azt mondom, hogy ha nem vólnék is szerzője ezen Constitutionak, ha az tsak én előmbe adatott vólna, és ha én annak jóságát meg-ismérvén, réá meg-esküdtem vólna — soha engemet attól való el-állásra semmit réá nem vehetne. „

Végre meg-mutatta a' Király mely erősen öfzve légyen az új Constitutió a' fel-állítandó hadi Commissioval köttetve, és hogy a' Királynak az által adatandó hatalomtól melly igen nem lehetne félni: — A' Királynak — ugy mond — nem léfzen hatalmában olyan parantsolatot ki-adni, mellynek egyik Minister nevét alája nem irta, a' Ministerek pedig a' Nemzetnek tartoznak számadással: — 's mitsoda Minister vólna az, a' ki az Udvarnak parantsolatját, az Ország Gyűlése parantsolatjának elejébe tehetné, holott az Udvarnak már az új
Con.

Constitutio szerint semmi jószága és egyéb java nintsen a' ki-oztogatásra, minden Nemzeti gazdagság, és hatalom ellenben az Ország Gyűlésének vagyón által adva, a' hibás Ministereknek büntetésére, az érdemeseknek pedig meg-jutalmaztatására., — — Tsak ugy láthatjuk, hogy erősebb fundamentomon állittatott - fel a' Lengyelek ujj Constitutioja, mint a' Frantziáké.

Brüsszelből ezeket írják. — *Bolió* ismét el-ejtett a' Frantziák között valami 5 vagy 6 százig valót: de ennek környül-állásairól még nintsen bizonyos tudósításunk. —

Akkor tályban midőn a' *Rochambeau* vezérlése alatt lévő Frantzia Generálisok u. m. *Biron* és *Dillon*, *Mons* és *Dornik* mellől visszafá verettenek, már ekkor *Lafayette* sem messze járt *Namur* mellől. Az allatta lévők között egy 3000 fejből álló *Sergeske* már jól meg-fészkelte volt magát *Bouvines* mellett, a' hol 2 vagy 3 Húszárjainkat el-ejtén, vagy négyet el-vittek életben. — Apr. 30-dikán este a' leg-jobb reménységgel várta *Lafayette* a' maga *Namur* ellen tejendő próbájának jó ki-menetelét, midőn éppen azt a' reméntelen tudósítást vé-szi *Rochambeautól*, hogy *Gen. Biron* és *Dillon* az *Austriaiaktól* visszafá verettenek, és hogy *Dillont* a' meg-mérgelődött Frantzia nép-öszve vagdalta, és az egy néhány el-fogatott *Austriai Jágereket*-is ke-gyetlenül meg-ölte. — Vévén *Lafayette* ezen hirt, *Namur* ellen való szándékát fel-hagyta, *Sergeit* bátorsá-

gos táborba szállította, és az óltától fogva nyugszik. Az Auszriai el-fogatott Jágereknek meg-ölettetésekről pedig azt a' tudósítását küldötte *Párisba* a' hadi Ministerhez: — „ hogy az el-fogatott Auszriai katonáknak meg-ölettetése hasonló a' világon a' leg-vadabb ember-evő Kanibálok tselekedetéhez, melly leg-példásabb büntetést érdemel, és azoknak meg-büntetésére, a' kik ezt tselekedték, nem az el-lenség ösztönözi a' Frantzia Nemzetet, hanem az egész Frantzia tábor. „

Hogy a' Frantzia Nemzeti-gyűlés maga-is nem jó neven vette légyen az el-fogatott Auszriai katonáknak minden ki-pallérozott Nemzeteknek törvénye ellen lett meg-ölettetését, bizonyítja azon végzése, mellyet az el-fogatott ellenséggel való bánás iránt erősített meg, és a' mellynek summája ez: — „ hogy ezeket, egész fogságoknak ideje alatt, mint valóságos Frantzia Polgárokat tartozik a' törvény oltalmazni — hogy ezek közzül fogságának ideje alatt mindenik olyan fizetést végyen, mellyel, rangjához képest el-fogattatása előtt hazájában élt — ha őket valaki meg-bántja, éppen azzal a' büntetéssel büntettetik, mintha valóságos Frantzia Polgárt bántott volna meg — a' fogjok tartoznak meg-esküdni, hogy az ő lakásokra ki-rendeltetett helyet önként el-hagyni nem fogják — ezen hely mellől csak két órányira léfzen szabad el-távoznok — a' melly fogoly ezen esküvést vagy le-tenni nem akarná, vagy le-tévén meg-szegné, fogság alatt tartatik, 's a' t.

A' Frantzia Nemzeti Gyűlés, meg-ijjedt vólt, a' Fr. Sereg' első Szerentsétlenségeinek értésére; hanem Mülller *Dumourier* azzal biztatta a' Gyűlést, hogy má' azok a' Szerentsétlenségek nem ólják el a' bátorok bátorságát, ellentétben négy millió fel-fegyverkerest End. szobában, a' kik a' szabadságnak kellő tetőjére lépnek.

A' *Belgiumi* és az *Italiái* Seregek között most is gyakran esnek egymással harczások, sőt egy Brülz-Italiában híres *Belgiumi* Seregei ismét meg üzték *Alor* mellett a' Frantziákat, és fokát hoztaanak közállók tögségre, mellynek alkalmatossággal a' Belgiumban lévő kevés *Wurmzer* Húzfárok is különösen ki-mutatták bátorságokat. Melly ha bizonyos, és valamit érő történet léfzen, kétttség kívül hiteles tudólitást fogunk, rolla venni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Elegyes Tudólitások.

Gedellő 17-dik Máj. — „Még a' mi Embe-
rek Társaságán kívül élő Gulyásaink-is F. Palati-
nusunk alatt meg-szelidülni kezdenek. Ugyan-is
meg-értvén ezek, hogy F. Palatinusunk *Mező-He-*
gyesi útját H. *Graschalkovits Orkény* nevű pufztá-
ján venné kerezttül, a' *Kiss Tamás* Pufztai Ispány
igazgatása alatt, nyóltzan, zsiross fekete ruhában,
süvegeiket zöld ágokkal és hofzfú száru pipákkal
fel-ékesitvén, 'Salangos nyereg Szerfszamos Paripák-
ra ülének, és F. Palatinusunk eleibe menének. —
Meg-érkezik tsak hamar a' F. Palatinus 8 Hintók-
kal, 's az első Hintóbéliektől azt tudakozzák va-
la: Ki légyen a' Palatinus? Erre H. *Koburg* azt
felelvén, hogy az ő utánna jövő Hintóban vólna,
sebess

sebess vágatva ide nyargalának, és minekutánna süvegiek meg-emelítésével köszöntették volna ő Felségét, a' Hintó előtt a' Pufztának Ispánnya magánoson, utána a' 6 zsiros Gulyás, ezek után 2 Pufztai *Csözök* frissen rendbe szedvén magokat — a' Csözök réz-fokoszaikat (Tsákány) kezeikben fel tartván, a' Gulyások pedig ostorjaikkal a' tsattagatást, durrangatást el-kezdvén, a' Határnak edgyik szélétől fogva a' másikig olly tsattagtatással kisírék ő Felségét, hogy mind a' F. Palatinus, mind Hazánknek egy néhány vele lévő Nagygyai és Vezérei, tellyes meg-elégedéssel szemlétték ezeket, és a' F. Palatinus nékik meg-köszönte. — — Lám Kedves Kurir, hogy azon emberek-is, kiktől ez előtt mint egy iszonyodtanak, most azok-is ő Felsegek Sziveket meg-nyerni igyekeznek.

Valakik tsak *Budáról* és *Pesről*, az olta Béts-be jötenek, mi-olta *Budán* a' Nemzeti jádzó Szin ki-nyittatott, és a' Nemzeti Társaság jádzódik, minnyájan egy szivvel és szájjal erősítik, hogy ezen Társaság olly tökéletesen játzodik, mintha minden jádzó személyei gyermekségektől fogva abban a' tudományban gyakorlották volna magokat. Egy Erdélyi özvegy, kényes és kevély Uri Afzszonyt játzódott nem régiben edgyik a' Fejér-személyek közzül, mellyen bizonyos Erdélyi Urak jelen lévén, hámulták, mitsoda tökéletesen tudta játzodni. Ez, nem tsak nyelvünknek, hanem erköltseink' palléroztatásának-is első és hathatos Oskolája.

Ezen Nemzeti Jádzó-szini Társaság' meg-edgyezett akaratiából szabad bé-menetel engedtetik a' Jádzó-szinto — 1.) mind azoknak, a' kik vagy fordítás által, vagy annál inkább eredeti munká-jokkal segittik a' Társaságot. — 2.) Mind azoknak, kik ezen Társaság hosszas perlekedésénck és abból származott sonyoruságának egy darabig részesei vóltanak, de bizonyos környül-állásai^g miatt, vagy most közelebbről, vagy akár mikor e^g előtt

előtt kéntelenítették magokat a' Társaságtól elvonni.

Sopronból. — A' közelebb múlt hónapnak utolsó napján a' *Soproni* Ev. Kollégiumban önként öfzve-állott Magyar nyelv-mivelő Társaságotka Hazafiui buzgó Szorgalmatofságának olly remekét adta, melly a' jelen-valókat repeső örökre indította. Azt vitte ugyan-is ezen Társaságotska végbe, a' mi ezen mi V-gyénk Anya Városában még eddig soha sem történt, hogy t. i. Anyai nyelvünkön, közönséges helyen szomorú játék játszodtasék. — Ezen Társaságnak egy nagy reménységű Tagja N. *Lajos János* Ur maga választta a' Haza Historiájából egy szép szomorú történetet, és ebből maga készítte egy szomorú játékot, mellynek Titulusa e' vala: — „*Honyadi Lászlónak ifju korában történt méltatlan halála.* Ezen játékot készített 's megnevezett Ur még a' maga életének 20-dik esztendejét is el alig érte, és a' tőlle 's általa készült szomorú játék mindeneknek kedveket megnyerte. A' jádzó személlyek 14 en vóltanak; a' játék 5 felvonásokra vala felosztva, és ennek játszodása 3 órákig tartott. A' Gróf *Piltsovits* Játeknéző helyében tartatott a' játék, és a' játéknézőknek számok igen nagy vala. Egy szóval egy ilyen plántájában lévő Kiss Társaságotska a' maga buzgó Hazafiui Szorgalmatofságának köztünk olly eleven remekjét adta ez által, hogy mi édes Anyai nyelvünk jövőendőben nyilandó virágit tsak ebből-is érkekeny szívvel képzeltük, és a' következő időktől lo-
kat reménylünk.

Az idő folyásáról is valamit. — „Tájunkon az Aprilisi 2 ízben vólt híves óttzaka fok károkat tett; a' Gazdaszfényoknak plántájok körül tett előbbi fáradságaikat gyümölytelenné, a' ki-virágzott gyümölyts fákat pedig meddökké tette: *Bachus* Uram' számára jó előre alkalmasan bé-szüretelt, de nem köszöni-meg neki. A' Tavaszi vetéseket nagyon meg-sanyargatta; de az attól fogva járt kellemetes tavaszi napok, és a' tegnapi 's mai szép
zsiros

zsiros első, van reménység, hogy helyre hozza. A' közelebb le-folyt egy néhány száraz esztendőben a' mi *Réptze-melleyki* réteinken igen kevés széna termett vala, nem annyira pedig a' szárazság, mint az e' miatt igen el-tenyészedett *zöld szötszők* (itt ezeket-is hibáson *Sáskáknak* nevezik) miatt, a' mellyek kivált a' dombosabb rétek' füvét, 's utobb még a' tavaszi vetéseket-is, egészfejen megemésztetették, és most ismét felesen kezdik magokat jelentgetni rét birtekos Gazdáinknak nem kevés szomorúságokra.

Akliban (ez egy 18 házából álló kis világ *Ugotsa* Vármegyében) a' fellyebb való esztendőbe, a' szapora és jó vérű természet, nevezetes jelét mutatta, a' maga rendkívül való bujaságának az által, hogy esztendő alatt három izbe viselődött meg, tudniillik az időnek három termő szakaszfaiban. Ugyan-is az ott lévő *Aronnak* alma-fája háromszor virágzott és termett, első terhével ugyan 6. másodikkal 12. és harmadikkal számtalan, még pedig mindannyiszor meg-ért és ehető gyümölsőt. Én magától az említett Isten emberétől hallottam. Lám itt-is ki sül, hogy az alma fa *Eva* fája, mert reá ütött. Jól mondotta a' *Pataki Deák: Nagy Kaukler a' természet ha akarja.*

A' régi Poéták, nevezetesen *Ovidius*, mikor a' fel-fordult természetet le-akarták rajzolni, így írták-le, hogy akkor a' föld tsillagokat terem, az egeket szántani fogják, a' viz lángot vét, és a' tűz vizet erefzt, a' barmok a' levegőbe legebnek, és a' madarak jukakba laknak. Nem tudom, ha nem most kezdődik é az az idő, mert egy róka a' Szőlő Vég *Ardai* határba alkalmasint azon leíráshoz szándékozott magát alkalmaztatni. Ugyan-is a' mint némelly oda való és vidék-beli vadászok hitelesen beszélték, egy néhány izbe bizonyos fa-tetejébe taláztatott, és ugyan tsak onnan-is szoláztatott-le egy érette követtségbe küldetett Posta golyóbis által. Eleinte majd nem tudták mire vél-

ni, mitsoda hosszú farkú ujj-módi madár neme lehet. Ugy kezdettek vélekedni, hogy az a róka bizonyosan ott foglalta volna - el örökség-képpen, valami mind két ágon lévő maradék nélkül ki-múlt madárnak fészket. En pedig azt tartom, hogy inkább tojással kereskedő róka lehetett, minthogy az Nem kedvelli az afféle bűti eleséget. Azonba hasonló példa több nintsen, mert noha én régen mátkállok a Máramarosi Flavasok között mindazáltal medve vagy őz fészket sohol se tapasztaltam. Az állatoknak ilyen nagyra való vágyása nem is jó jel volna az emberekre nézve, mert e' szerint lehetne tartani, hogy sok szamar vagy ló, a' rajta ülötől vizűbe kívánná a' költsönt.

Ugyan itt *Ardoba* a-dik April. *Jupiter* havat kezdett köpködni, és a' föld derekásán megfagyott. A' gyümölcstnek mindazáltal nem igen ártott, mellynek azt adják okul, hogy a' ízél a' fagyás előtt lerázta a' virágokról a' vizet. Ezen a' vézen *Neptunus* annyit vizeltet a' minap, hogy fele sem emberség. A' Tifzán képtelenség volt járni, és sok határokat tenger módra elöntött. Bár ne avatná ökeme magát a' *Nilus* kötelelésébe, mert jár itt első, nem úgy mint *Egyiptomban*. Külömben mondhatom, hogy ha lehetne-is a' Magyar Országgi folyó vizeket a' kár tételekért valamelly törvényszékre csatolni, meg nem nyernök őket, mert mi Magyarok resteljük vizeink partjait regulázni; lám Hollándia csak nem úgy lebeg a' tengerbe mint egy alma, még liuts árviz. Nintsen azért egyéb hátra, magunk gondatlansága lévén a' kárnak oka, hanem hogy olyankor azt a' Sententiát mondjuk magunknak a' mit a' *Fedrus Kánya* Királyt választó galambjai: *Merito peccimur*: méltan szenvedünk.

Dolhán Máramaros Vármegyében hitelesen állították, hogy egy sok esztendőktől fogva néma gyermek, a' közelebb múlt Husvétjára az Oroszoknak meg-szollalt, és érthetőképpen kukukkolt. Ez a' történet az együgyűk és babonások előtt tsuda,

az Orvosok előtt gyógyulás, a' több elmék pedig úgy vélekednek, hogy annak a' gyermeknek bizonyosan élete módja lett volna a' haigatás, és valóba magam-is azt hiszem és vallom.

Méltó a' meg-jegyzésre az is, mi-módon gazdálkodnak az ezen a' részben lakó Oroszok a' trágyával. Nékik egyéb kenyérnek valójok nints, hanem málé, kukuritzza, törökbuza és tengeri, és ezt a' négyet egy szin alatt vészik, mint — — Ezt következő módon vetik: Ki vévén egy kapa földet a' száatásból, annak gödribe trágyát öntenek, és arra a' szemet, mellyet annakutánna a' ki vett földel bé-takarnak, 's annyit érnek vele, mintha az egész földet trágyával bé-terítették volna. Ezt a' módot javasolni lehet más olyan helyeknek is, a' hol a' marha kevés, 's következés képpen a' trágya szüken terem. De a' Kunságban, a' hol a' tüzi fát-is öl számra vágják abból, nem követésre való ez a' példa.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tudományt illető dolgok.

A' Debretzeni N. Külső Tanátsnak edgyik érdekes és nemes Tagja, N. *Crati Szabó György* Ur egy hasznos Könyvetskét adott az idén a' maga Hazafiainak kezekbe, mellynek homlok-irása ez: *Magyar Orszégi Méhes Gazda*; a' ki nem csak a' Méhekkal való természetes bánásról; hanem azoknak különös nyavallyáiról, meg-esméréséről, meg-orvoslásáról és más hozzá tartozandó dolgokról, *Kérdések és Feleletek* által tanit. *Toldalékul* adván hozzá, az ide való Borok' gondviselésének mesterségét is.

Ezen Könyvetske a' mi Hazánkban annál szükségesebb, mivel Hazánkbeli tapasztalásokat foglal magában, és olyan a' dologról tanit, mellyekben még eddig Hazánknek vagy egy, vagy más része mindég fogyatkozást szenvedett. — A' Könyv 74 oldalból áll. — kötetlen 12 kr. kötve pedig 20 kr.

kr. az árra magánál a' Szerzőnél. A' Méhekről már sokan irtanak; de a' maga tapasztalásai után senki sem a' mi Nemzetünk közzül, kivált Anyai nyelvünkön — méltó az olvasásra.

Tudósítás.

Öröm vala szemlélni, melly számofsan jelentek meg a' Hazafiak, Pesten a' múlt Aprilisben tartott Könyvek' kótyavetyéjére, 's melly serénnyen vették a' jó Könyveket. Sokaknak kellemetes léfzen tehát ezen hir; hogy, megint Pesten 9-dik Juniusban, és következő napokon, egy néhány száz Német, Magyar, Deák, Frantzia, és más nyelveken irtt külömb-külob-mb-féle Könyvek; 1759 — 1784 a' Kir. és Septemvirátiis Táblák Tagjainak beadott *Információkkal*; némelly *Asványokkal* (*Mineralien*); és számtalan apró ki-mettzett képekkel, Kótyavetye által el-fognak adatni.

A' nyomtatott Katalogust, a' Pesti Hid' Tzédula-házánál (a' hol a' kótyavetye helyét-is megmondják) bé-kötve 4 krajzáron meg-lehet venni.

Ha mások-is heverő Könyveiket illy módon közre botsáttanak, nem sokára szemlátomást fog-nánk tapasztalni, melly hasznokra légyen a' Hazafiaknak a' Könyvek' kótyavetyéje!